

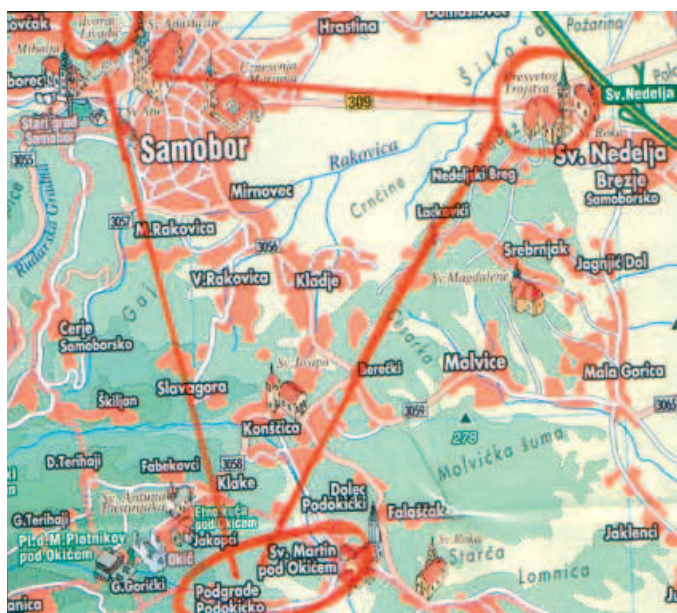
iz razreda

Tragom Mihaela Šiloboda Bolšića

Turistički trokut:

Sv. Martin pod Okićem - Samobor - Sv. Nedelja

Dragica Golubić-Matijević, Samobor

Dragi prijatelji, zovemo vas na razgledavanje samoborskog kraja. Ne, niste se zabunili, nije ovo letak turističke agencije, već poziv da krenete tragom Mihaela Šiloboda, autora prve hrvatske računice.

Krenite preko Sv. Martina pod Okićem, gdje je Mihael Šilobod rođen u mjestu Podgrađu. Svratite u vama sigurno poznat Samobor, gdje se u Muzeju grada Samobora čuva original prve hrvatske računice "Arithmetika Horvatszka". Svoj put završite u Sv. Nedelji, gdje je Šilobod od 1760. do 1787. bio župnik i gdje je u crkvi Presvetog Trojstva i pokopan.

Sveti Martin pod Okićem

Oko 25 kilometara od Zagreba, po visovima i udolinama Samoborskog i Plešivičkog gorja razbacana su sela: Dolec, Drežnik, Falašćak, Galgo, Klake, Konšćica, Molvice, Podgrađe i središnje mjesto Sveti Martin pod Okićem. To je Šilobodov rodni kraj.

Tu, u selu Podgrađe, 1. studenog 1724. g. rođen je Mihael, od majke Margarete (rođene Bolšić, čije prezime često koristi) i oca Andrije. Pučko obrazovanje i gimnaziju završio je u Zagrebu, filozofiju u Beču, a bogosloviju u Bologni. Po završetku studija 1747. g. odlazi za kapelana u Hrvatsko zagorje gdje se ističe kao prosvjetitelj.

Šilobodu je stalo da mladi uče i upućuje im poziv:

Dođi, draga mladeži, da te poučim ako te drži žar za učenjem. Naime, dosta je znano da čovjek koji ne zna brojeve, nije sposoban ni za kakvu službu. S koliko križića, s koliko linijica i raznih likova i nezgrapnih oblika pokušava nespretnjaković napisati brojeve dok oplakuje što ne zna za ovo znanje premda ga možda krase veliki naslovi i časti.

Crkva sv. Martina u Sv. Martinu pod Okićem

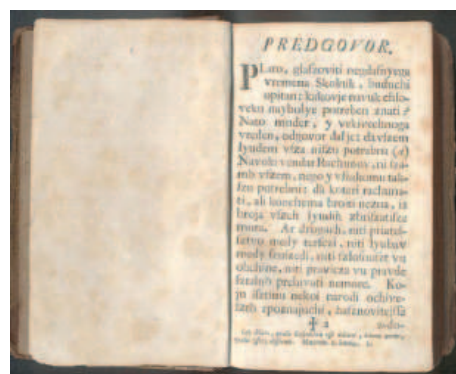
Naime njegova odraslija dob od tvoje pritište njegov mladenački nemar jače, nadam se nego grijeh i stid.

1751. godine odlazi za župnika u Martinsku Ves kraj Siska. U tom periodu, 1758. godine izdaje svoje najpoznatije djelo "Arithmetika Horvatzka" pisano kajkavskim dijalektom. Arithmetika je podijeljena u cjeline koje sadrže jednostavne račune (zbrajanje, oduzimanje, množenje i djeljenje), računске operacije s razlomcima, jednostavno i složeno pravilo trojno, te praktičke račune (dugovi, gubitci, dobitci) te tablice s prihodima i rashodima.

Šilobodov portret, Hrvatski povijesni muzej

U svakoj cjelini nalazi se mnogo *peldi* (primjera) s uputama kako ih riješiti. Evo originalnog primjera iz Arithmetike Horvatzske, a zatim i istog primjera prilagođenog suvremenom hrvatskom jeziku.

Predgovor Arithmetike Horvatzske

HERT I ZAJEC

Jeden jager išel je vu lov z kopovi, z hertom. Kada bi pak kopovi potirali zajca, vu jednom hipu skočil je zajec iz germa, i hert (na 46 zajčevih koračajev buduč daleko) za zajcem. Kada bi pako hert skočil 3. puti, zajec je skočil 4. puti. Ali: 2 skoki hertovi bili su za 3 zajčeve. Ako hočeš znati kuliko puti hert skočiti mora doklam zajca vu lovi? Ovde takaj razmeti moreš: da ako 2 hertovi skoki čine 3 zajčeve, tak hert nadveh svojeh dobiva 1 zajčevoga. Reci anda: ako jedan dostigava na 2 tak 46 dostigne na 92 skoka... Ako bi pak zajec daleko bil od herta na 46 hertovih skokov, tak pervo znati moraš 46 hertovih skokov kuliko čini zajčevih? Reci anda: ako 2 čine 3, tak 46 čine 69 ... Zatem reci: ako hert zajčevoga 1 dostigava na svojeh 2, tak 69 dostigne na 138 ... Ako je anda zajec 46 zajčevih skokov daleko bil od herta, tak ga hert dostigne na 92 skoka. Ako je pak daleko bil 46 hertovih skokov, tak ga dostigne na 138 skokov.

HRT I ZEC

Jedan lovac išao je u lov s kopovima (vrsta lovačkih pasa) i s hrtom (lovački pas). Kada su kopovi potjerali zeca, on je u trenu iz grma iskočio, a hrt za zecom (hrt je bio udaljen od zeca 46 zečevih koraka). Kada bi hrt skočio 3. put, zec je skočio 4.

iz razreda

put. Znači: dva hrtova skoka bili su kao tri zečeva skoka. Ako hoćeš znati koliko puta mora skočiti hrt da ulovi zeca? Ovdje također moraš razumjeti: da ako 2 hrtova skoka čine 3 zečeva, tako hrt na svoja 2 skoka dobiva 1 zečev skok. Reci onda: ako 1 dostiže na 2, onda 46 dostiže na 92 skoka. Ako bi pak zec bio od hrta udaljen 46 hrtovih skokova, tada prvo moraš znati koliko je 46 hrtovih skokova u zečevim skokovima. Reci onda: ako 2 čine 3 tada 46 čine 69 ... Zatim reci: ako hrt zečevog 1 dostigne na svoja 2, tada 69 dostigne na 138 ... Ako je zec 46 zečevih skokova daleko bio od hrta, tada će hrt doći zeca za 92 skoka. Ako je pak bio 46 hrtovih skokova daleko, tada ga dostigne za 138 skokova.

U "Arithmetici Horvatszkoi" pojavljuje se hrvatska terminologija matematičkih pojmova. Uz ovo opširno djelo, Šilobod je poznat i po malom djelu za zabavu tzv. odgonetalici u kojoj se na temelju brojeva pogađa što će se kome dogoditi (magija brojeva).

Osnovna škola u Sv. Martinu pod Okićem nosi ime Mihaela Šiloboda Bolšića. Kada se već nalazite u okićkom kraju, posjetite na 499 metara nadmorske visine stari Okić-grad, odakle se pruža prekrasan pogled na bližu okolicu, na Zagreb, Medvednicu, te pitomi zagorski kraj. Jeste li znali da se 1834. ilirka Dragojla Jarnević preko stijena po-

Samobor

pela na Okić-grad (to se smatra prvim usponom u povijesti hrvatskog alpinizma)? Nemojte zaobići ni crkvu svetog Martina pod Okićem, spomenik prve kategorije i njezin jedinstven osmerokutni toranj. To je gostoljubivi kraj koji će vas dočekati u proljeće cvijećem, zelenilom i cvrkutom ptica, u ljeto poznatim "okićkim črešnjama", u jesen moštom i mladim vinom.

Samobor

Samobor je grad s dugom tradicijom (od 1242. dobiva status grada), udaljen 20-ak kilometara od Zagreba, poznat kao omiljeno izletišta Zagrepčana. Uz župnu crkvu sv. Anastazije i Franjevački samostan sa crkvom Uznesenja Marijina, kulturno-povijesnu okosnicu čini i Samoborski gradski muzej.

Samoborski muzej smješten je u dvorcu Ferde Livadića i, između ostalog, čuva original prve hrvatske aritmetike te još neke rukopise Mihaela Šiloboda. Primjerice, muzej čuva tekst od 11. rujna 1772. godine kojeg Mihael Šilobod upućuje samoborskom sucu i na kojem se nalazi njegov originalni potpis kao župnika župe Presvetog Trojstva iz Sv. Nedelje.

U Samoboru preporučamo razgledati i bogati fondus privatnog muzeja Marton (predmeti iz srednje i zapadne Europe 18. i 19. stoljeća). Uz gradski muzej, galeriju Prica (donacija Zlatka Price) i Foto galeriju Lang, ove četiri institucije su okosnice samoborske muzejsko-galerijske staze. Svakako da

Osnovna škola Mihaela Šiloboda Bolšića u Sv. Martinu pod Okićem

Samoborski muzej

nećete propustiti ni samoborske kremšnite, salame, muštardu (tradicionalni pikantni umak) i bermet (samoborski aperitiv).

Sveta Nedelja

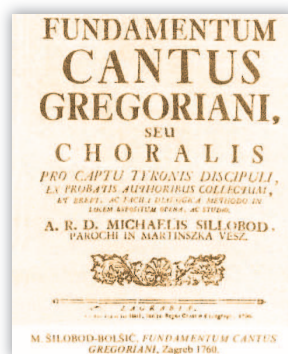
Svoj izlet završite u svetonedeljskom kraju kojeg krasi kulturno-povijesna i spomenička baština (crkve, kapelice, dvorci i kurije) i prirodne ljepote (veća i manja jezera).

Crkva Presvetog Trojstva u Sv. Nedelji

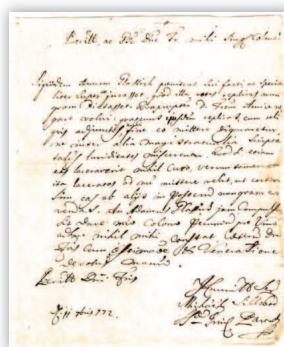
Godine 1760. Šilobod dolazi za župnika u Sv. Nedelju, gdje nalazi malu oronulu crkvu koju nadograđuje 1873. Dao je oslikati glavni oltar i sagraditi grobnicu za župnike u kojoj je i sam pokopan. Ta crkva Presvetog Trojstva danas posjeduje vrijedne umjetničke ornamente na stropu, a po svojoj povijesnoj i umjetničkoj vrijednosti spada u spomenike II. kategorije.

Mihael Šilobod je bio veoma svestran, pisao je latinske stihove (latinske prigodnice), a bavio se i slikarstvom i glazbom. Godine 1760. u Zagrebu je objavio poznato djelo o teoretskim uputama koralnog pjevanja *Fundamentum Cantus Gregoriani*.

Proučavao je mehaniku i izrađivao nacрте za satove od kojih je jedan i bio postavljen na tornju crkve u Svetoj Nedelji. Umro je 8. travnja 1787. i pokopan u jednoj od grobnica u samoj crkvi Presvetog Trojstva.

Ovo je bio jedan prijedlog za “matematički” izlet. Ne morate se držati našeg redoslijeda obilaska, ovog zaista lijepog kraja, nadohvat naše metropole, ali krenite tragom Mihaela Šiloboda, čovjeka koji je dao velik doprinos razvoju matematike u Hrvata. Sljedeće godine biti će 250. godišnjica “Arithmetike Horvatszke”. Bilo bi je lijepo popratiti stručnim skupom o životu i djelu Mihaela Šiloboda.

Pismo samoborskom sucu koje je Šilobod osobno napisao i potpisao (dio zbirke Samoborskog muzeja)

Sretan vam put, bilo kroz ovaj tekst ili kroz pravi “matematički” izlet samoborskim krajem.

Korišteni materijali Samoborskog muzeja